

кваліфікації, підготовки робочих кадрів, через забезпечення більш високого рівня життя населення. Крім цього, особливий інтерес представляє розвиток нових конкурентних переваг України в аерокосмічній галузі, нано- і біотехнологіях, фармацевтиці та медицині тощо.

Інша практична сторона запровадження наведеної стратегії – модель часткового співробітництва. Відомо, що входження України в європейський економічний простір супроводжується активною співпрацею з іншими країнами, державними й неурядовими установами іноземних держав.

На сучасному етапі формування зовнішньої політики України видається доцільним реалізовувати модель частково-регіонального співробітництва, у якій важливе місце, поряд із інтеграцією регіонів, займають окремі галузі та сектори економіки. Іншими словами, нашій країні доцільно використовувати вигоди від часткової інтеграції, тобто інтегруватися з певними країнами Євросоюзу в окремих секторах економіки, які демонструють певний інтерес до співробітництва з Україною. Співпраця за таким розмежуванням стане вигідною для розвитку як окремих галузей, так і розвитку національних економік загалом.

Література

1. Мокій А.І. Передумови реалізації регіонально-секторальної моделі інтеграції України до ЄС. / А.І. Мокій, Н.Ю. Федоришин // [Електронний ресурс].– Режим доступу до статті: <http://mev.lac.lviv.ua/downloads/vyklad/fedor/stat/12.pdf>
2. Бурлай Т.В. Інституційні обмеження на шляху конвергенції економік України та ЄС/ Т.В.Бурлай// Стратегічні пріоритети [Електронний ресурс].– Режим доступу до статті: http://www.niss.gov.ua/public/File/Str_prioritetu/2010_3-16.pdf
3. «Зона вільної торгівлі з ЄС: плюси та мінуси для розвитку українського бізнесу». Верховна Рада України, 22.11.2010. Торговельні аспекти відносин між Україною та Європейським Союзом. [Електронний ресурс].– Режим доступу до статті: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/251645.html>

УДК 339.922:331.2(043)

Булатова О.В., к.е.н., професор

РЕГІОНАЛЬНА КОМПОНЕНТА ГЛОБАЛЬНОГО ІНТЕГРАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Економічна інтеграція – це процес зближення національних економік шляхом утворення єдиного економічного простору для вільного переміщення товарів і послуг, капіталів, робочої сили через національні кордони. Національні економіки, спеціалізуючись на певних товарах та послугах, водночас доповнюють одна одну в системі світового господарства [1, с. 357].

Розвиток інтеграційних процесів став закономірним результатом зростання міжнародного руху товарів і факторів їх виробництва, що потребує створення більш сталих виробничо-збутових зв'язків між країнами, усунення численних перешкод на шляху міжнародної торгівлі і пересування факторів виробництва. Різні форми міжнародної мікроінтеграції дозволяють перетворити протилежні інтереси компаній в односпрямовані. Це виявилось можливим зробити лише в рамках міждержавних інтеграційних об'єднань на основі багатобічних політичних і економічних угод. У той же час основи успішної взаємодії на рівні макроінтеграції закладені і на мікрорівні у вигляді взаємовигідної співпраці конкретних компаній, фінансово-промислових груп, банків тощо.

Поряд із зростанням економічного взаємодоповнювання, посиленням зв'язків різних країн, глобалізація сприяє активізації міжрегіональних зв'язків. Посилення регіональної компоненти глобального інтеграційного розвитку в світі викликано декількома причинами. По-перше, найбільший рівень взаємного доповнення різних економік досягається в результаті співробітництва країн, які мають приблизно однаковий рівень добробуту. Лібералізація зовнішньоекономічної діяльності в розвинених країнах прийшла на зміну протекціонізму ще в середині минулого століття. Процеси лібералізації охопили не лише

сферу торгівлі, але й міграційні процеси праці, капіталу, технологій. Для країн, що розвиваються, і держав з перехідною економікою процеси лібералізації почалися набагато пізніше. По-друге, економічні зв'язки багатьох країн зорієнтовані, насамперед, на сусідні держави і регіони. По-третє, регіоналізація дозволяє пом'якшити негативні впливи глобалізації. Економічний регіоналізм є основою для розвитку інтеграційних процесів.

Розвиток інтернаціоналізації сприяв посиленню глобалізації, однак завершена інтеграція в глобальному аспекті в світовому господарстві ще не спостерігається. Вона відбувається поки що в рамках окремих регіонів.

Розглядаючи інтеграцію як відносини, Лук'яненко Д., Жеваго К. наголошують, що їй має бути властива відсутність будь-якої форми дискримінації по відношенню до іноземних партнерів із боку національних економік, як процес – інтеграція призводить до стирання відмінностей між економічними суб'єктами – представниками різних країн [2]. Таким чином, можна вважати, що **«інтеграція як процес» має глобальні масштаби, а «інтеграція як відносини» значною мірою характеризується регіональними ознаками.**

Об'єктивною умовою міжнародної економічної інтеграції є поглиблення міжнародного розподілу праці. Національні економіки зближуються за рахунок встановлення стійкого товарного обміну, який доповнюється різними міжнародними формами рухів факторів виробництва (капіталу, робочої сили), внаслідок чого встановлюються тісні світогосподарські зв'язки.

Характеризується міжнародна економічна інтеграція співробітництвом між національними господарствами різних країн з частковою або повною їх уніфікацією; ліквідацією бар'єрів в торгівлі між країнами; зближенням ринків кожної з країн з метою створення єдиного спільного ринку. Міжнародна інтеграція має деякі суттєві ознаки, які в сукупності відрізняють її від інших форм економічної взаємодії країн:

- взаємопроникненням і переплетенням національних виробничих процесів;
- широким розвитком міжнародної спеціалізації і кооперації у виробництві, науці та техніці на основі найбільш прогресивних і глибоких їх форм;
- глибокими структурними змінами в економіці країн-учасниць;
- необхідністю в цілеспрямованому регулюванні інтеграційного процесу, розробці скоординованої економічної стратегії і політики;
- регіональністю просторових масштабів інтеграції.

Як результат, досягається більш висока ефективність економічної співпраці саме в умовах реалізації регіональної економічної інтеграції, оскільки через усунення бар'єрів і обмежень в торговельно-економічній сфері, впровадження стандартизації і уніфікації у виробничо-комерційній сфері збільшуються товаро- і ресурсопотоки, активізується підприємництво, що, в свою чергу, сприяє подальшому розвитку конкурентного механізму, розширенню ринку, отриманню додаткових переваг від економії на масштабах.

В умовах, коли інтеграційне угруповання вже більш зріле, а рівень інтеграційної взаємодії, відповідно, більш глибокий, відбуваються більш глибокі зрушення у національних господарствах через синхронізацію процесів відтворення, а відтак і через створення відповідних міждержавних територіально-виробничих комплексів – *міжнародних регіональних комплексів*. В результаті цього виникає нова якість міжнародних економічних відносин [3, с.323]. Однак досягнення такого рівня інтеграційного зближення не можливий без створення відповідної системи наднаціонального регулювання, що використовує особливі механізми регулювання.

Розглядаючи регіональну інтеграцію як процес, що передбачає утворення нової спільності, нової сукупності окремих частин, які починають проявляти себе як самостійне ціле, російська дослідниця Буторіна О. виділяє п'ять основних ознак регіональної економічної інтеграції [4].

По-перше, характерною ознакою регіональної інтеграції, яка логічно витікає з самої суті інтеграції, є отримання синергетичного ефекту, пов'язаного з отриманням такої сили, яка перевищує суму індивідуальних сил, а відтак, кожна сторона-учасниця інтеграційного процесу отримує відповідний вигаш.

По-друге, новостворене регіональне інтеграційне об'єднання певною мірою відокремлюється у світовому господарстві, оскільки в його межах створюються якісно нові умови розвитку лібералізації торговельно-економічних відносин одночасно зі створенням певних обмежень (дискримінацій) по відношенню до інших країн, які не належать до угруповання.

По-третє, створення інтеграційного об'єднання ґрунтується на добровільній і партнерській основі, а всі учасники цього процесу залучаються до нього усвідомлено.

По-четверте, інтеграція розповсюджується на різні сфери як зовнішньої, так і внутрішньої політики країн-учасниць угруповання.

По-п'яте, регіональна інтеграція ґрунтується на усвідомленні всіх учасників інтеграційного процесу майбутньої історичної долі.

Концептуальні основи регіоналізації світу, на думку українського дослідника Чужикова В.І., мають базуватися на системному підході, а в основу теоретичної моделі регіоналізації має бути покладено шість методологічних ідей [5, с.5]:

- *системність* (будь-яка суспільно-економічна модель утворює структуру, основні елементи якої не тільки пов'язані між собою, а й взаємозалежні);
- *ієрархічність* (низові таксони поєднуються у більш складні регіони високого рангу, між кожним рівнем існують зв'язки підпорядкування й управління);
- *динамічність* (модель допускає значні зміни, що можуть порушити характер регіональних процесів, однак в цілому вони не суперечать основній концепції побудови);
- *відкритість* (модель має відкритий характер);
- *стійкість* (модель пов'язує регіони в єдину цілісність і забезпечує високий ступінь здатності до саморегулювання);
- *конгруентність* (модель дозволяє моделювати та співвідносити таксономічні одиниці одна з одною і визначати рівні їх адекватно до ієрархії).

На нашу думку, в основу теоретичної моделі регіоналізації слід додати також:

- *поліструктурність* (суспільно-економічна модель регіоналізації має складну структуру, основні елементи якої, в свою чергу, можуть мати свою підструктуру);
- *компліментарність* (складові елементи моделі знаходяться у взаємозв'язку, а відтак взаємодоповнюють один одного);
- *ідентичність* (умовами розвитку моделі можуть бути різні фактори, які впливають на характер динамічних змін)
- *інституційна визначеність* (модель має механізм власний механізм регулювання, який забезпечує система відповідних інститутів).

Інтеграційні процеси сприяють розвитку *економічного регіоналізму*. Країни-учасниці інтеграційного об'єднання створюють особливі умови для вільної торгівлі, переміщення ресурсів. Проте економічний регіоналізм, як правило, погіршує умови обміну для третіх країн. Тому, якщо регіоналізм не погіршує умови для торгівлі з іншими державами, його вважають позитивним чинником розвитку світового господарства. В цілому ж інтеграційні процеси відкривають доступ до багатьох економічних ресурсів, технологій, розширюють ринки збуту, захищають від зовнішньої конкуренції учасників інтеграційного об'єднання. Спільними зусиллями легше вирішуються соціальні проблеми.

Література

1. Новицький В.Є. Міжнародна економічна діяльність України / В.Є. Новицький. – К.: КНЕУ, 2003. – 948 с.
2. Лук'яненко Д., Жеваго К. Транснаціоналізація і економічний регіоналізм: [Електронний ресурс] / Д. Лук'яненко, К. Жеваго. – Режим доступу до статті: <http://ecolib.com.ua/article.php?book=20&article=2308>
3. Ливенцев Н.Н. Международная экономическая интеграция / Н.Н. Ливенцев, В.Н. Харламова, В.Б. Буглай. – М.: Экономистъ, 2006. – 430 с.
4. Буторина О.В. Понятие региональной интеграции: новые подходы / О. В. Буторина // Космополис, 2005. – № 3 (13). – С. 17-21.

5. Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації економічного розвитку: [Монографія]: У 2 т./ Д. Лук'яненко, А. Поручник, Л. Антонюк та ін. – К.: КНЕУ, 2006. – Т.1. – 592 с.

УДК 330.332(564.3)(043)

Дубенюк Я.А., к.е.н., доцент

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ: ДОСВІД РЕСПУБЛІКИ КІПР

Республіка Кіпр є однією з найбільш привабливих країн для здійснення інвестиційної діяльності серед європейських країн. Відповідно до Міжнародного інвестиційного звіту World Investment Report 2010 ЮНКТАД Кіпр став другою країною у світі за обсягами надходження ПІІ. Посівши 88 місце у світі за обсягами ВВП, позиція країни у рейтингу ЮНКТАД є набагато вищою за потенціалом залучення ПІІ – 52 місце. Набувши членства у Європейському Союзі у 2004 р., регуляторна політика Республіки Кіпр повністю відповідає вимогам ОЕСР.

Законодавча та нормативно-правова база здійснення інвестиційної діяльності в країні охоплює:

- Закон про компанії (Company Law, Law 113 incl. 92(I) 2004);
- Закон про інтелектуальну власність та патенти (в т.ч. торговельні марки, патенти, торгові назви, копірайт, дизайн) (Intellectual Property & Patent Law);
- Закон про протидію відмиванню грошей (Anti Money Laundering Law, Law 188 (I) 2007);
- Закон про прозорість (Transparency Law, Law 190 (1)/2007);
- MIFiD.

Окрім того інвестиційна політика країни будується на основі нормативно-правової бази Європейського Союзу, де одним із основних останніх документів виступає Директива з послуг (Service Directive) – це європейський закон, що має на меті створення сприятливих умов для розвитку бізнесу, що надає або використовує в своїй діяльності сферу послуг. Його було прийнято 12 грудня 2006 р. та введено в дію усіма країнами ЄС 28 грудня 2009 р.

Уряд Республіки Кіпр, беручи до уваги безліч можливостей та ризиків, що впливають з посилення конкуренції, поглиблення глобалізації, результатів світової фінансово-економічної кризи, продовжує реалізовувати ряд заходів та ініціатив для того, щоб зберегти за країною статус привабливого інвестиційного центру. Перш за все, задля усунення непотрібного бюрократизму було здійснено ряд заходів відповідно до програми «Краще регулювання». Подальші заходи вживаються у напрямку усунення бар'єрів регуляторного характеру при відкритті та реєстрації підприємств та приватних підприємців. Більше того, Уряд країни має наміри і надалі підтримувати низький рівень податкової системи та розширяти перелік країн, з якими підписані угоди про уникнення подвійного оподаткування. Заснування Кіпрського Агентства стимулювання інвестицій в значній мірі сприяло проведенню ефективної та гнучкої політики активізації інвестиційної діяльності в країні та залученню іноземних інвестицій в окреслені урядом сектори національної економіки.

Кіпрське Агентство стимулювання інвестицій (Cyprus Investment Promotion Agency (CIPA) було засновано відповідно до міністерського рішення у 2007 р. як неприбуткова організація, діяльність якої обмежена гарантіями Уряду Республіки Кіпр, що здійснює повне фінансування її діяльності. Рада з 13 директорів (10 – представники приватного та 3 – державного секторів) призначаються на чотирирічний період. Здійснюючи оперативну діяльність з січня 2008 р. Агентство виконує такі завдання:

- Позиціонує Республіку Кіпр як привабливий міжнародний інвестиційний центр, акцентуючи увагу на ключових секторах, що забезпечують економічне зростання;
- Підтримує реформи, необхідні для покращення регуляторного та бізнес-середовища й